

MICHAELŮV IMPULZ A MYSTÉRIUM GOLGOTY

Druhá přednáška

Rudolf Steiner

GA 152

Stuttgart, 20. května 1913

Přírodovědecké chápání světa v uplynulém Gabrielově věku. Probuzení spirituálního chápání světa v novém Michaelově věku. Kristův sestup na Zem cestou smrti. Pozvednutí Michaela z posla Jehovova na posla Krista, z ducha národa na ducha času.

Snažili jsme se poněkud osvětlit to, co je z hlediska světové zákonitosti charakterem našeho přítomného věku, a takovou charakteristiku bychom neměli pominout. Neboť mluvíme-li o duchovních silách, o duchovních impulzech nějakého věku, pak to jsou síly, impulzy, které působí v duši každého z nás. A nic se svými dušemi nesvedeme, nedovedeme-li zaujmout stanovisko k těmto silám, k těmto impulzům našeho věku, které jsou současně duchovními silami a impulzy našich vlastních duší.

Je naprosto pravdou, že - ať už si každý z vás jakkoli vykládá, proč z duchovní vědy věří tomu či onomu - v duších těch, kteří přistupují k duchovní vědě upřímně a poctivě, žije snad nevědomě cit, nutkání, vycházející z pravých spirituálních impulzů naší doby.

Předevčirem jsem se vám pokusil charakterizovat, že nyní žijeme v tom, co můžeme nazvat věkem Michaelovým. Stále více duší bude chápat spirituální věci. Zatímco poslední staletí uplynula tak, že se chápały především věci zevního přírodního vědění, fyzikální, chemické, fyziologické zákony, všechno, co se vztahuje k prostoru a času, zatímco ve věku Gabrielové bylo vzbuzováno porozumění pro všechno, co v přírodních vědách šlo od vítězství k vítězství a přiklánělo duši k přírodovědeckému chápání světa, jdeme vstříc věku, kdy bude právě (ak možné chápat duchovno).

Ve vývoji lidstva vlastně ještě nikdy nebyly dva za sebou jdoucí věky tak radikálně rozdílné, jako věk právě uplynulý a věk, do něhož vstupujeme. A duše se

sklonem ke spiritualizmu budou více než kdy jindy cizí duším, které se ještě přidržují toho, co přinesla uplynulá století. A nebude dlouho trvat, kdy ti, kteří se domnívají, že stojí na půdě materialistického monismu, nebudou aktuální vzhledem k oněm duším, které budou toužebně hledat chápání nadsmyslových světů. Neboť od poslední třetiny minulého století se otevřel do našeho světa duchovní příliv z vyšších světů, a proto se stalo možným chápat to, co spirituálně řídí lidskou a světovou evoluci.

Milí přátelé, skoro před dvěma tisíciletími došlo k události, kterou všichni znáte pod jménem *Mystérium Golgoty*; i zde se často o něm hovořilo a osvětlovalo se z různých stran jako veliké těžiště vývoje lidstva. A bylo snad zřejmé, že je možné pochopit tuto událost bez jakéhokoli náboženského stanoviska, nýbrž čistě z duchovní vědy, takže lze očekávat porozumění od každého náboženského proudu přítomnosti. Podrobně se mluvilo i o důvodech, proč ti či oni nechtějí Kristovu událost uznávat jako veliké těžiště vývoje lidstva. Měli bychom však se svou duší pozorovat i to, o čem se hovořilo včera ve veřejné přednášce. Mohlo by se stát, že někdo by z nějakého předsudku nechtěl vědět nic o tom, co se odehrálo v jedné malé zemi na počátku našeho věku, že by si nechtěl všimnout toho, co nazýváme *Mystérium na Golgotě*. Dobrá, budeme dokonce předpokládat, že nějaká duše by považovala za přirozené, představovat si i dějinný průběh tak, že by se mělo vyškrtnout, co se stalo na Golgotě. Hypoteticky to tedy předpokládáme. Dívá-li se tato duše na vývoj lidstva, tu přece jen najde něco, co tento věk obzvláště charakterizuje. O tom se mluvilo včera. V epoše před *Mystériem Golgoty* je zde přechod od zevního postoje lidské duše k okolnímu světu, k pozdějšímu postoji duše k její vlastní niternosti, vůbec nepřihlížeje k *Mystériu Golgoty*. V době, kdy došlo k *Mystériu Golgoty*, nastal tento veliký přechod lidstva od života v zevním okolí ke zvnitřnění. A to může pocítit každý, i když nepřihlíží k *Mystériu Golgoty*.

Lidstvo se v této době nachází na přelomu. Ani není třeba mluvit o *Mystériu Golgoty*, nýbrž lze vzít jiné události, a ty ukáží, že před tím žilo lidstvo ve vnějškovosti, že ale potom začínají žít v niternosti lidé, které prostupuje impulz doby, její genius.

Když se ale něco takového stane, stane se to tak, že se to předem připravuje. Nechci použít triviálního výroku: Příroda nebo dějiny nedělají skoky. Tento výrok má své oprávnění pouze v určitých mezích, neboť - není to přece skokovitý vývoj? - připravován je také květ již v zelených listech. Tak bylo připravováno i to, co se v době *Mystéria Golgoty* vyjímá jako přelom ve vývoji lidstva. A když se zahloubáme do toho, s čím se setkáváme jako s naukou, jako s názorem v posledních staletích starohebrejského starověku, najdeme nejen tam ducha - zajisté zvláštního ducha - ducha přípravy pro *Mystérium Golgoty*, nýbrž můžeme takového ducha přípravy najít i v jiných oblastech Země.

Pro ducha hebrejství bylo tomu přece tak, že se projevuje zcela jinými podněty, než jaké tu byly dříve. V 6. století před Mystériem Golgoty nastává zcela jiné pozorování světa, zcela nová epocha naproti tomu, co tu bylo dříve v hebrejském duchovním životě. Přesně pozorujícímu pohledu se to odhaluje velmi jasně. A i když se to zde projevuje jinak, protože starohebrejský národ byl přece jinak uzpůsoben, je to přece tentýž duch, jenž pouze dostává jiný výraz; je to duch, jenž vládne v řecké filozofii, dokonce v řeckém básnictví v posledních stoletích před Mystériem Golgoty. Všude se s tím setkáváme, stačí, když vážně pohlédneme na duchy jako Platóna, Aristotela, ba dokonce Sokrata, abychom viděli, že tento přelom se všude připravuje.

Takové události odehrávající se na Zemi jsou vedeny a řízeny z nadsmyslového světa. Než došlo k tomuto zásahu do fyzického pozemského života, jež označujeme jako událost na Golgotě, vysílá dřívější vedení vývoje posla - tehdy ještě posla Jahveho -, aby tento zásah připravil. Byl to onen duch, jenž připravoval kulturní epochu až do Mystéria Golgoty, tentýž duch, který je vládcem naší právě nastávající kulturní epochy, duch, Kterého jsme nazvali Michael. Jako Michael dává charakter naší době, tak propůjčoval charakter celé kultuře připravující Mystérium Golgoty. Avšak mocností, která z vyšších světů seslala tohoto Michaela, byl v oné době Jahve neboli Jehova.

Tehdy to nebylo jako v naší době, kdy se tak snadno namítá, když se mluví o duchovních věcech: mnoho mluvíš o duchu národa nebo duchu doby nebo vůbec o duchovních skutečnostech, ale málo mluvíš o Bohu. - Lidé nepostřehují, proč se o Bohu nemluví: protože žádný lidský pojem nemůže skutečně obsáhnout to, v čem žijeme, a existujeme. I zde existují názory, někdy velmi zajímavé. Když jsem měl nedávno v jednom městě veřejnou přednášku, a jak už se stalo zvykem, byly kladeny otázky, položil jeden člověk velmi chytrou otázku. Zeptal se totiž: Když přece logicky poznáváme nějaký předmět tím, že na něj pohlížíme jako na objekt, tím, že můžeme před něj předstoupit, - když nemůžeme mít objektivní obraz předmětu, který máme v sobě, jako je oční koule, z toho důvodu, že na ni nemůžeme pohlédět -, jak to pak je s tvrzením mnohých mystiků, že by se člověk musel od Boha vzdálit, aby ho mohl pozorovat jako objekt?

Zajisté, mnozí mystici tvrdili, že by se musel člověk od Boha vzdálit, aby před ním mohl stát. Otázka byla chytrá, musí se však zodpovědět jen tak, že se řekne: můžeš se od Boha vzdálit tak mnoho jak chceš, přesto ale zůstaneš uvnitř v Bohu, z Boha se nevymaníš. - Leckterá logika je vpravdě logická, avšak je také logikou krátkého dosahu.

V dobách, kdy lidé měli ještě k duchovnu blíže, byl zde ještě pocit úcty k božství, v němž žijeme a existujeme, jež se nemá vždycky označovat jménem, a proto stárohebrejský starověk, aby nevyslovoval jméno, používal výrazu „Obličej Jehovův“. Tvář je u člověka tím, co se obrací navenek, čím se projevuje; není

celým člověkem; jeho nitro poznáváme z rysů jeho tváře, přesto se ale zdráháme mluvit o celém člověku, když máme na mysli jeho tvář.

Proto se tehdy nazýval Michael „Obličejem Jehovovým“, protože se mnohem raději pojmenoval zástupce, jímž se jako v tváři přivrácené k člověku, projevoval lidstvu Jahve nebo Jehova. A i v důvěrných kruzích se také mnohem raději pojmenoval zástupce, než aby se mluvilo o samotném Jehovovi. Na Michaela se tehdy pohlíželo jako na duchovního vládce doby, jako na posla Jahveho, jako na onoho hierarchického ducha, z něhož v tehdejší době vyzařovalo, co mělo přijít jako impulz k pochopení události na Golgotě.

V mezidobí vedly duchovní vývoj lidstva jiné bytosti z řady archandělů. A bytost, pověřená vedením, když se mělo připravovat Mystérium Golgoty, je shodná s tou, která nyní opět vysílá vlny nadsmyslového života do smyslového světa. Tehdy to byl věk Michaelův; nyní je to věk Michaelův, jenž právě začíná. Je však mohutný rozdíl mezi tehdejší michaelskou dobou a naší, která nyní začíná.

Dnes by vedla příliš daleko charakteristika toho, jaké porozumění pro Mystérium Golgoty mohla přinést doba, která uplynula od onoho věku Michaelova až po věk náš. Byly velmi niterně založené duše, které z více či méně vystupňované potřeby víry získaly svůj vztah k Mystériu Golgoty a k jeho nositeli, byly zde hluboce náboženské povahy od Mystéria Golgoty až po naši dobu. Avšak Mystérium Golgoty je takovým, jež sice stojí jako reálná skutečnost na počátku novější doby, vůči němuž se však lidská duše nemůže bez dalšího odvážit, aby je zcela prohlédla, zcela pochopila. Budou přicházet stále nové epochy, ve kterých budou lidské duše stále více niternější a budou stále více chápat to, co se událo v Mystériu Golgoty. Událost sama stojí zde jako milník v lidském vývoji; chápání této události bude stále více růst a zrát v duchovním pozemském vývoji.

Tuto věc si nemůžeme dostatečně hluboko vepsat do duše. Pohlédneme v určité metafyzické abstrakci na to, co se vlastně tehdy stalo. Charakterizovali jsme to z různých hledisek; zvolíme nyní více abstraktní hledisko, které však, dáme-li mu působit na duši, může v ní vzbudit hluboký cit.

Když obvyklé pozorování světa nebo i obecná věda studuje věci kolem nás - upozornil jsem na tuto věc již včera ve veřejné přednášce, ale chceme si toho povšimnout ještě jednou když se studují věci kolem nás, potom člověk poznává po mocí obvyklého myšlení a obecné vědy zákony bytí v říši nerostné, rostlinné, zvířecí a lidské. Všechny tyto zákony vrcholí v ideálu, pochopit život. Avšak životu samému se zde na Zemi nerozumí. Poznání života může podat pouze okultismus; zevní věda život nikdy neprohlédne. A bylo by nejhorší fantastikou věřit, že by se někdy, tak, jako se poznávají fyzikální nebo chemické zákony, mohly poznat i zákony života. Zůstane to ideálem, kterého se však nedosáhne. Na fyzické úrovni není možné podat poznání života. Toto poznání života musí zůstat vyhrazeno poznání nadsmyslovému.

Jak nemožné je smyslové poznání života, tak nemožné je nadmyslové poznání smrti. V duchovním světě jsou stavy osamělosti vědomí, je jeho přechodné vymizení jako ve spánku, smrti však ve vyšších světech není. Ve vyšších světech je smrt nemožná.

Všechny bytosti, které jsme poznali jako bytosti vyšších hierarchií, vyznačují se tím, že neznají smrt, že neprocházejí smrtí. Právě tak jako se v bibli správně říká, že andělé zahalují svou tvář před tajemstvím zrození, vzniku člověka, právě tak musí oni a všechny ostatní vyšší bytosti zahalovat svou tvář před smrtí. Neboť smrt je událostí, která je možná jen pro smyslový svět, nikoli však pro svět nadmyslový.

Mezi všemi bytostmi vyšších světů byla pouze jedna, která musela projít smrtí, můžeme také říci, že *chtěla*, a tou je Kristus. Pro to musel sestoupit na Zem. Aby bytost vyšších světů mohla způsobit to, co bylo pro pozemský vývoj nutné, musel Kristus sestoupit ze světa, v němž není smrti, do světa, v němž smrt je. Takové představy, i když jsou zpočátku abstraktní, musíme přeměnit v cit, pocit. Plné pochopení toho, co jsem nyní abstraktně charakterizoval bude předmětem evoluce lidstva. S nepochybnou úctou, pokorou a současně jemností se dnes přibližujeme k tajemství Mystéria Golgoty.

Co se vlastně stalo? Často to bylo charakterizováno. Kristus sestoupil z nadmyslových světů do světa, v němž od té doby žije, sice jako skrytá síla, která se však bude projevovat počínaje naším stoletím; sestoupil ze světa, v němž není smrti, do světa smrti. A on - tato síla - se sjednotil se Zemí; stal se z kosmické síly silou Země. Prošel smrtí, aby v pozemském bytí ožil, aby byl uvnitř pozemského světa. A lidstvo usilovalo po staletí v těch či oněch duších, které se naplnily tímto impulzem, ho pochopit. Ale čím více se vývoj blížil k uplynulému věku Gabrielovu, toto porozumění stále více ustupovalo. A dnes je to s tímto porozuměním opravdu zlé právě u těch, kteří by je měli mít, a materialismus se uplatňuje nejen v dnešní materialistické vědě, nýbrž postupně se uplatňuje i v teologii. Skutečné chápání Kristova impulsu zesláblo. Duše zachvátil materialismus, hluboko se v nich zahrnil. Materialismus se stal v mnohém vztahu základním impulzem poslední, uplynulé epochy. Zemřely četné duše, které prošly branou smrti s materialistickým smýšlením. Procházet branou smrti s materialistickým smýšlením v tak velkém měřítku, jak jí procházely duše v uplynulé epoše, to se v dřívějších dobách vůbec nemohlo stát.

Potom tyto duše žily v době mezi smrtí a novým zrozením ve spirituálním světě tak, že nevěděly nic o světě, v němž žily. Zde před ně předstoupila bytost. Tu spatřily v tomto světě. Musely jí spatřit, protože tato bytost se sjednotila s pozemským bytím, i když zatím vládne ve smyslovém pozemském bytí neviditelně. A úsilím těchto duší, které prošly branou smrti, se podařilo Krista, nelze to říci jinak, než: vypudit ze spirituálního světa. A Kristus musel prožít obnovení Mystéria Golgoty, i když ne v téže míře jako byla předcházející. Tehdy

prošel smrtí, nyní to bylo vyhnání z jeho bytí ve spirituálním světě. A tím se na něm naplnil věčný zákon spirituálního světa: co zmizí ve vyšším, spirituálním světě, to povstává nově ve světě nižším.

Je-li ve 20. století možné, že se duše vyvíjejí k chápání Mystéria Golgoty, pak je příčinou tato událost, totiž, že Kristus byl zapřísáhlostí materialistických duší vypuzen ze spirituálního světa, přemístěn do světa smyslového, do světa lidí, takže i v tomto smyslovém světě může začít nové chápání Krista. Kristus je tudíž ještě těsněji sjednocen s osudy lidí na Zemi. A jako se kdysi mohlo pohlížet vzhůru k Jahvem nebo Jehovovi a vědět, že on byl onou bytostí, která poslala Michaela napřed, aby připravil, co se mělo převést z období Jahveho k období Krista, zatímco dříve to byl Jahve, jenž poslal Michaela, je to nyní Kristus, jenž nám posílá Michaela.

To je to nové, veliké, co bychom měli pro sebe proměnit v cit. Jako se dříve mohlo mluvit o Jahve-Michaelovi, vůdci období, můžeme nyní mluvit o Kristu-Michaelovi.

Michael postoupil na vyšší stupeň, z ducha národa na ducha doby tím, že se stal z posla Jahveho poslem Kristovým.

A tak mluvíme o správném chápání Kristova impulzu tehdy, když mluvíme o správném chápání Michaelova impulzu v naší době.

Abstraktní chápání se zaměřuje na jména, pokaždé na jména, a domnívá se, že něco získává, postupuje-li tak, že se táže: Co je Michael za bytost? - a chce vědět: vzešel z té či oné hierarchie, je bytostí archandělskou, archandělé mají ty či ony vlastnosti. Potom se to definuje a má se zato, že se ví, co taková bytost je.

Byl jsem také již častěji dotazován na definice. Vždy mne to upomene na spor, který proběhl v jedné řecké filozofické škole o hodnotě definice. Spor se týkal toho, jak by bylo možno definovat člověka. Nakonec došlo ke sjednocení tak, že člověk je bytostí, která kráčí po dvou nohách a nemá peří. - Nelze popřít, že se tyto znaky na člověka hodí, právě tak dobře jako se hodí mnohé definice k pojmům, které jsou raženy. Avšak přece měl pravdu ten, který následně přinesl oškubaného kohouta a zeptal se, zda je snad člověkem tento kohout, neboť kráčí po dvou nohách a nemá peří.

Nedosahuje se toho tím, že se o Michaelovi mluví, protože právě chceme-li chápat evoluci lidstva, je nutné chápat evoluci Michaelovu; že je stejnou bytostí, která udávala tón pro přípravu Mystéria Golgoty a nyní v naší době udává tón pro chápání Mystéria Golgoty. Avšak tehdy byl duchem národa a nyní je duchem doby; tehdy byl poslem Jahveho, nyní je poslem Kristovým. A mluvíme správně o Kristu tehdy, mluvíme-li o Michaelovi a o jeho poslání a víme to, že byl tehdy Michael nositelem poslání Jahveho a nyní je nositelem poslání Krista. Mohli jsme sledovat Michaela, ducha, jenž takřka postoupil, jenž, aby lidstvu zprostředkoval nový impulz, postoupil nebo postupuje ze stupně archandělů ke stupni archai.

Místo zaplní jiná bytost, která přichází po něm. Často jsem zde hovořil o vývoji, který prodělal Budha. Ony dětinské námitky, nám nyní adresované, troufale napadají i naše chápání Kristova impulzu ve světě, jako bychom ve svém výkladu Kristova impulzu byli někdy jednostranní. Zaměřujeme pohled na celkový vývoj a charakterizujeme to, co podléhá vývoji z různých impulzů a každému ponecháváme jeho oprávnění. Jak často jsme zdůraznili, je pro nás pravdou, že právě bodhisattva, jenž se narodil jako Gautama Budha, stal se Budhou. Sledovali jsme jeho vývoj až do chvíle, kdy obdržel své poslání na Marsu. O tom se zde již mluvilo.

Pokud člověk prodlévá na Zemi, nechť stojí sebevýše, u každého člověka se může vždy mluvit o individualitě, která ho vede od inkarnace k inkarnaci. Individuální vedení lidí podléhá andělům, andělským bytostem. Stane-li se člověk z bodhisattvy Buddhou, tu se takřka jeho anděl uvolní. Jsou to pak tyto andělské bytosti, které po splnění svého poslání vystupují do říší bytostí archandělských. Tak uchopujeme v jednom bodě vystoupení archanděla na bytost archai, a vystoupení andělské bytosti na bytost archandělskou opravdově, když dovedeme stále hlouběji nahlížet do toho, co stojí za naším vývojem smyslovým jako vývoj nadsmyslový.

Nuže o tom, co jsem vám tedy pověděl o spirituálním pozadí světa, v němž se nacházíme a do něhož se chceme postavit jakožto anthroposofové, o tom jsem nemluvil proto, aby duše o těchto věcech pouze teoretizovaly, nýbrž aby duše to, co je vyjádřeno slovy a pojmy, proměňovaly v city a v pocity. Vždyť být dnes anthroposofem znamená vědět, jak tomu je v nadsmyslovém světě, jenž je základem smyslového světa lidského vývoje, cítit se v duchovním světě, jako se člověk fyzicky cítí v atmosféře fyzicky. Takto se cítit v duchovním světě! Avšak necítíme se v duchovním světě, když pouze zdůrazňujeme: duch, duch a duch je v nás! Tak jako se pozemská atmosféra konkrétně posuzuje podle utváření mraků, podle vlhkosti a jiných jevů, tak ale také musíme konkrétně charakterizovat duchovní svět, do něhož se usnutím noříme každou noc; vy- cíťovat, pocitovat, co v tomto duchovním světě žije. To, co se v přítomnosti děje posláním, přeneseným z Krista na Michaela; posláním, které přešlo na téhož ducha z hierarchie archandělů a kterého kdysi použil impulz Jahveho pro přípravu Mystéria Golgoty. Toto se tedy odehrává za naší fyzicko-smyslovou evolucí. A cítit se uvnitř takového dění v duchovním světě, jako se fyzicky cítíme v atmosféře, kterou vdechujeme a vdechujeme, znamená v přítomnosti mít vzhledem k duchovnímu světu správné vědomí v konkrétním smyslu.

Pokuste se takovéto výsledky okultismu, jež jsem se nyní snažil vložit do vašich duší, proměnit v celkový pocit své duše; snažte se získat o tom vycitující pojem; všimati si, co to znamená právě dnes v této době žít vědomě uvnitř toho, co se duchovně děje kolem nás, v tom, kam se naše duše ubírá každý večer, když usneme, a odkud přicházíme každé ráno, když procitneme. Snažte se zaměřovat

duši na toto konkrétní, jež se často zcela abstraktně nazývá „božskou Prozřetelností“. To tkví v charakteru naší doby, že to, co člověk v uplynulých dobách směl jen neurčitě cítit jako světem proudící Prozřetelnost, může v přítomnosti poznávat, pociťovat jako jednotlivou bytost. Necht' to před vaší duší stojí jakoby obraz, že uplynulý věk musel najít přírodní zákony. Tehdy byly přírodní zákony dobré, když se jich správně používalo v lidské duši pro vybudování zevních světových názorů. Avšak v tomto zevním světě máji není nic absolutně dobrého nebo zlého. Špatné a zlé staly by se přírodní zákony v našem věku tehdy, kdyby se jich nadále používalo k budování světového názoru v době, kdy do smyslového světa proudí spirituální život. Tato slova nejsou namířena proti tomu, co bylo vykonáno v minulých dobách, nýbrž dotýkají se toho, co chce zůstat takovým, jakým to bylo v dřívějších dobách, co nechce sloužit novému zjevení. Michael nebojoval s drakem v uplynulém věku, neboť nyní míněný drak nebyl ještě drakem; stane se drakem, když s těmi pojmy a idejemi, které jsou pouze přírodovědeckými zákony, se bude v budoucnosti stavět světový názor. A to, co se zde vzpíná, to je, správně obrazně chápáno, jako drak, nad nímž musí zvítězit Michael, jehož věk začíná našimi léty.

Je to důležitá imaginace: Michael vítězí nad drakem. Přijímat do smyslového světa spirituální, proudící život, to je od nynějška služba Michaelovi. Sloužíme mu při přemáhání draka, který se chce rozrůst v idejích, jež během uplynulého věku přinesly materialismus, jež chtějí přerůst do budoucnosti. Toto překonávat znamená sloužit Michaelovi. To je Michaelovo vítězství nad drakem. Je to opět starý obraz, který měl pro dřívější doby jiný význam, který má ale nyní nabýt významu pro náš věk. Poznat a vycítit můžeme svou úlohu v obraze „Michael vítězí nad drakem“, když cítíme, čeho se máme zúčastnit jakožto lidé nového věku.

Snažme se z tohoto obrazu učinit naši imaginaci, snažme se pochopit naši dobu tím, že si uvědomujeme, jak se konkrétně nacházíme v duchovním vedení, které je duchovním vedením našeho věku, které může být duchovním vedením každé lidské duše, každé takové lidské duše, která upřímně a poctivě hledá vývoj, cestu vzhůru ke stále vyšším stupňům duchovního života.